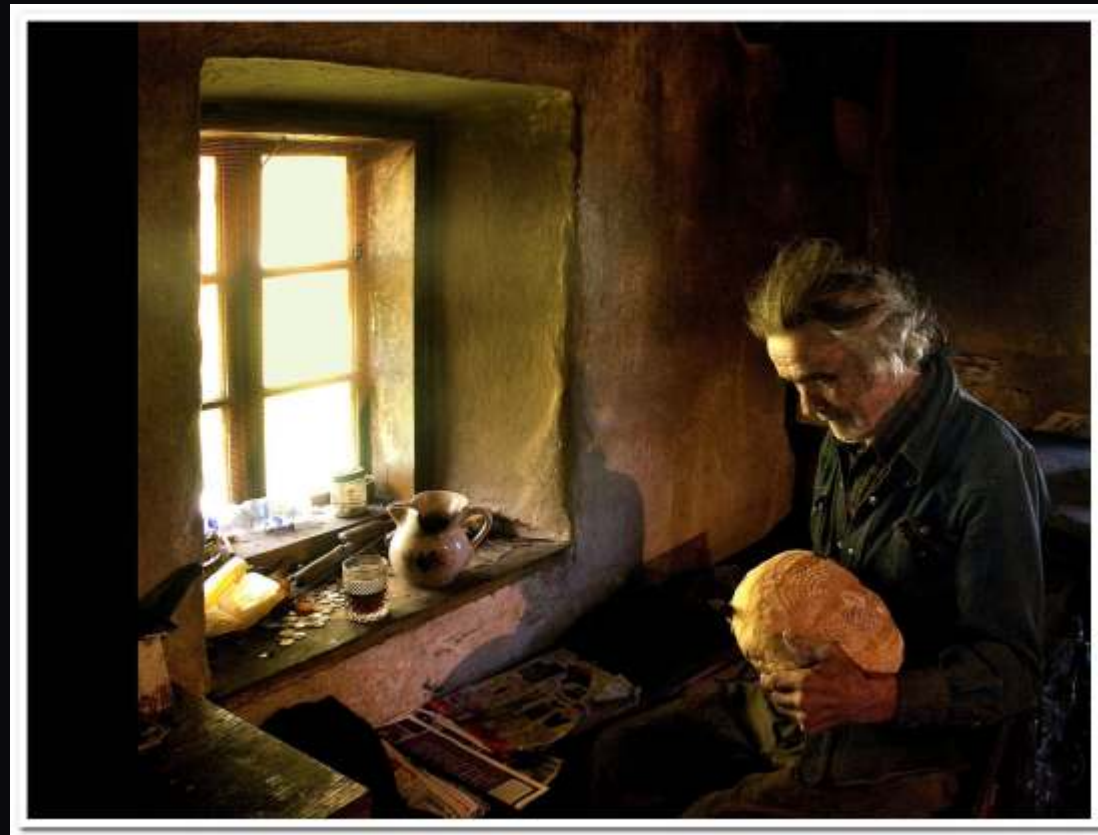




Dotik svetlobe

HERMAN ČATER



FOTOGRAFIJE



HERMAN ČATER
FOTOGRAFIJE
Sibirija/Dotik svetlobe/Portret fotografa/Pozabljen

Galerija Grad, Slovenska Bistrica
21. oktober - 21. november 2010

Izdal: Zavod za kulturo Slovenska Bistrica
Zanj: Herta Žagar

Besedila: dr. Marjeta Ciglencečki,
Silvo Husu

Lektor: Janez Ülen

Fotografije: Herman Čater
Portret avtorja: Marko Rebov

Uredil in oblikoval: Silvo Husu

Tisk: Impos d.o.o., Slovenska Bistrica

120 izvodov

Oktober 2010

CIP - Kataložni zapis o publikaciji
Univerzitetna knjižnica Maribor

77.04:929 Čater H.(083.824)

ČATER, Herman
Fotografije / Herman Čater ; [zbral in uredil
Silvo Husu ; besedila Marjeta Ciglencečki, Silvo
Husu]. - Slovenska Bistrica : Zavod za kulturo,
2010

COBISS.SI-ID 65640193



Stojan Kerbler



Stojan Kerbler

HERMAN ČATER

FOTOGRAFIJE

Sibirija/Dotik svetlobe/Portret fotografa/Pozabljen

Galerija Grad Slovenska Bistrica

21. oktober - 21. november 2010

GALERIJA GRAD
SLOVENSKA BISTRICA

Priznati moram, da ob prvem srečanju s Hermanom Čatrom (bilo je na odprtju razstave Stojana Kerblerja v Bistriškem gradu), o njem nisem vedel ničesar. Tudi njegovih fotografij nisem poznal, čeprav slovensko fotografijo deloma še vedno spremljam, saj sem se z njo pred leti ukvarjal tudi sam kot član Fotokluba Maribor. Po tem prvem srečanju sem z njim ostal "na zvezi" in poslal mi je nekaj svojih fotografij in katalogov z razstav, druge sem si ogledal na medmrežju. Bil sem navdušen. Do takrat namreč sloga, kot ga pri svojem delu uporablja Čater, nisem poznal. Predvsem sem se navdušil nad svetlobo na njegovih posnetkih. Popolnoma pa me je prevzel s svojo serijo fotografij "Pozabljen", na katerih je s prav prefinjenim občutkom upodobil starega, osemdesetletnega gospoda, ki je osamljeno živel v zelo stari hiši v osrčju Slovenije (žal je gospod medtem že umrl). Velikokrat sem imel občutek, da bo osrednji lik spregovoril ali napravil vsaj kakšno kretnjo, saj so fotografije tako resnične. Seveda tudi njegove druge fotografije, predvsem pokrajine, po svoji kakovosti ne zaostajajo. Prav vabijo te, da zapustiš naslanjač in se odpraviš v naravo občudovat vso lepoto, ki jo ponuja, da uživaš v prizorih, ki se spreminjajo odvisno od letnega časa in celo od ure do ure, saj svetloba nikoli ni popolnoma enaka in daje istemu kraju različne podobe. Najbolj pa me je pri vsem presenetilo dejstvo, da se je avtor s fotografijo začel resno ukvarjati dokaj pozno, pa vendar je kar hitro postal prepoznaven in priznan fotograf, ne le pri nas v Sloveniji marveč tudi drugod po svetu, saj skoraj ni priznane svetovne razstave fotografij, na kateri Čater ne bi osvojil vsaj ene od najvišjih nagrad.

Glede na to, da v Zavodu za kulturo Slovenska Bistrica enkrat letno (navadno jeseni) pripravimo razstavo fotografij in glede na dejstvo, da so me fotografije Hermana Čatra tako navdušile in se me tako globoko dotaknile, je bila odločitev o tem, ali naj avtor razstavlja pri nas, popolnoma samoumevna. Tako se nam avtor tokrat predstavlja s štirimi sklopi fotografij: Sibirija, Dotik svetlobe, Portreti Stojana Kerblerja in Pozabljen; z njimi nas seznanja s svojim celovitim opusom in nam dovoli, da spoznamo tudi del njegove duše in njegovega pogleda na svet in življenje, ki se nam ponujata z njegovih fotografij.

Slovenska Bistrica, 29.9.2010

Silvo Husu
vodja galerije



Stojan Kerbler



Stojan Kerbler



Sibirija



HERMAN ČATER

Tel.: 040 650 925
Herman.cater@t-1.si

Rojen je bil v Celju 1941. leta. Diplomiral je iz angleškega jezika in angleške književnosti. V svet fotografije ga je že v mladosti popeljal oče.

Večkrat je obiskal fotografa Stojana Kerblerja in se poglobil v portretno fotografijo. Veliko je pridobil v srečanjih z likovnim kritikom Gorupičem in umetnostno zgodovinarico Bredo Kolar.

Na potovanjih po Sloveniji, Toskani, Škotski in Sibiriji, je naredil svoje najboljše pokrajinske posnetke, serija "Pozabljen" pa predstavlja njegove najuspešnejše fotografije.

Do sedaj je imel 80 samostojnih razstav v Sloveniji, Italiji, Avstriji, ZDA, Nemčiji, Hrvaški, Slovaški in Sibiriji (Rusija) ter prejel veliko število domačih in mednarodnih nagrad. V letu 2010 je dobil "merit award" pri Black&White magazinu v ZDA, bronasto medaljo na mednarodni razstavi v Turčiji in medaljo v Tokiu, zlato na Cipru med 7400 fotografi iz 119 držav ter zlato medaljo v Dubaju.

Foto knjige: Sibirija, Dotik svetlobe, Alineje in Okruški časa z Juretom Kravanjo in Stojanom Kerblerjem. Letos je izdal knjigo "Ne odreci se sanjam", kjer govori o svoji rehabilitaciji po ohromitvi leta 1985. Ima fotografska predavanja v Sloveniji in v tujini, občasno vodi mednarodne fotografske delavnice.

Zadnja štiri leta je med desetimi najuspešnejšimi fotografi v Fotografski zvezi Slovenije (FZS). Mednarodna zveza za umetniško fotografijo mu je podelila naslov EFIAP, Umetniški svet FZS pa naziv Mojster fotografije.

Član Fotokluba Maribor je od leta 2002, leta 2006 pa je bil pobudnik in soustanovitelj uspešnega Društva fotografov SVIT v Celju, kjer živi.



Dotik svetlobe



Dotik svetlobe



Sibirija

Samostojne razstave

V Sloveniji in tujini je imel že več kot sto razstav.

V zadnjem času je razstavljal:

- Galerija umetniške šole v Pit-Jahu, Sibirija;
- Weber University, Utah, ZDA;
- Inštitut za tuje jezike pri Fildestatu, Nemčija;
- Galerija v Zagrebu;
- Likovnim salon, Celje;
- Gradec, Avstrija;
- Cankarjev dom, Ljubljana;
- Fotogalerija, Jesenice;
- Galerija Triglavski narodni park, Bled;
- Galerija Stolp, Maribor;
- Galerija Magistrat, Ptuj;
- Muzej novejšje zgodovine, Celje;
- Galerija kulturnega centra, Abu Dhabi, Združeni arabski emirati;
- Na Festivalu umetnosti, Khobar, Saudska Arabija.

Pomembnejše nagrade v zadnjih dveh letih:

- Ožji izbor, fotografija leta, Emzin, Ljubljana 2009;
- Ožji izbor, fotografija leta Emzin, Ljubljana 2010;
- Ožji izbor, portret, Narodna galerija, London 2009;
- Drugo mesto na Prvem svetovnem prvenstvu UPI, ki je bilo sočasno ocenjevano v petih mestih sveta;
- Najboljši avtor, Grand tour delle Colline, Italija 2009 (štiri zlate medalje);
- In spotlight award, B&W magazin, ZDA 2009;
- Nominacija v World art photo magazin, ZDA 2009;
- Prva nagrada na slovenski pregledni razstavi za 2009, Nova Gorica;
- Medalja na mednarodnem salonu fotografij, Tokio 2009;
- Merit award, B&W magazin, ZDA 2010;
- Zlata medalja, Novgorod, Rusija;
- Zlata medalja, Ciper 2010 (7406 avtorjev, 119 držav);
- Grand prix in zlata medalja - Princ svetlobe, Abu Dhabi 2010 (82 držav).

V različnih državah vodi tudi delavnice. Na povabilo Saudske Arabije je imel avgusta letos enotedensko fotografsko delavnico v Khobarju.



Dotik svetlobe



Dotik svetlobe



Sibirija

Fotografije Hermana Čatra

Življenjska zgodba Hermana Čatra je nenavadna in ga razkriva kot moža neizmerne notranje moči. Skorajda bi smeli reči, da ima dve življenji, tisto pred in sedanje po bolezni, ki jo je premagal z občudovanja vrednim zaupanjem, voljo in disciplino. V podporo vsem, ki jih težijo različne težave, jo je tudi zapisal, opremil s svojimi fotografijami in objavil v samozaložbi (*Ne odreci se sanjam*, Celje 2010).

V bogatem in zelo raznolikem življenju Hermana Čatra ima svoje mesto tudi fotografija, je namreč priznan fotograf, ki je za svoje delo prejel številne nagrade in priznanja; Mednarodna zveza za umetniško fotografijo mu je podelila naslov EFIAP, Umetniški svet FZS pa naziv Mojster fotografije. Je član Fotokluba Maribor, a fotografsko dejaven tudi v rodnem Celju, kjer je pomagal ustanoviti Društvo fotografov SVIT. Herman Čater fotografira črno-belo in v barvah; barvna fotografija v njegovem opusu prevladuje. Uporablja digitalni fotoaparati in posnetke dodeluje računalniško.

Prve Čatrove fotografije, ki so vzbudile pozornost poznavalcev, so bile krajine. V njih je izkazal lirčnost, ki jo navadno povezujemo s piktorializmom, zagledanim v tradicijo impresionizma. Izostrene linije se izmenjujejo z omehčanimi, poglobljena pa je svetloba, ki čarobno ali včasih tudi dramatično ožarja izbrani motiv. V snopastih žarkih se spušča z neba in prebija skozi meglice in oblake, krajina pa se zdi pravljici in kot z nekega drugega sveta. Številne Čatrove krajine so posnete iz ptičje perspektive; umetnik je namreč tudi letalec in pogled z višin je njegova najljubša perspektiva. Kljub temu je bila ena prvih opaženih fotografij iz obdobja, ko se je šele začel intenzivneje ukvarjati s fotografijo, posneta z naravnega stojišča. *Strune* (1996), ki predstavljajo pogled v hmeljišče, so kompozicijsko strogo pretehtana postavitev. Zgoščene vrste tankih niti, na katere se bodo v času rasti oprijele vitice hmelja, kot prosojne zavese plastijo prostor. Njihova bleščeča belina se kontrastno odraža na poudarjeni modrini neba in rjavini še puste zemlje.

Herman Čater fotografira po Sloveniji in kadar se odpravi na tuje. Vsakoletna potovanja ga vodijo daleč stran, v Toskano, na Škotsko, v Emirate, prav posebna pa je bila izkušnja Sibirije. V ciklu, ki ga je posnel leta 2007, je predstavil hladno deželo in njena neizmerna prostranstva, a tudi predele, naseljene s težko industrijo, domačine na ulicah zasneženega mesta in ribiče ob tradicionalnem ribolovu na zaledeneli reki. Posebej so ga prevzele pravoslavne



Dotik svetlobe



Dotik svetlobe



Sibirija

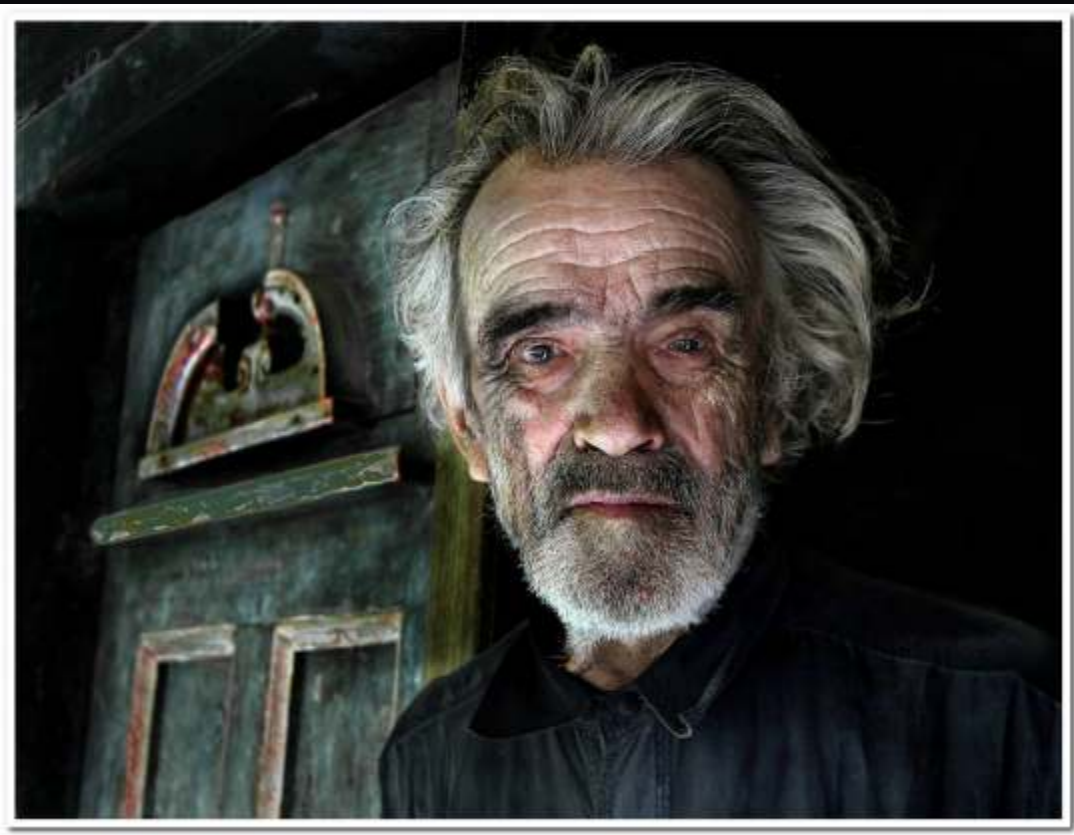
katedrale s pozlačenimi kupolami, ki se bleščijo v pokrajini, nad njimi pa se pne nebo z dramatično razpotegnjenimi oblaki (Nebeška svetloba). Fotografiral je tudi pravoslavno obredje. Svečanost prizorov stopnjuje topla svetloba, ki jo širijo plameni sveč in ožarjajo obraze vernikov.

Figura je postopoma vstopala v Čaterjevo fotografijo. Nemalo je k temu pripomoglo članstvo v mariborskem Fotoklubu in druženje s Stojanom Kerblerjem, ki je Hermanu Čatru dragocen sogovornik. Med letoma 2004 in 2008 je Čater večkrat portretiral svojega mentorja. Stojana Kerblerja kolegi fotografi velikokrat portretirajo, mojster pa takim željam ne odreče. Med Kerblerjevimi portreti pa je največ po številu prav Čatrovih. Leta 2008 jih je predstavil na samostojni razstavi v ptujski Mestni hiši kot hommage cenjenemu fotografu, ki je takrat praznoval sedemdesetletnico. Čater je Kerblerja fotografiral v njegovem stanovanju na Ptujju, v hiši na Ptujski Gori, kjer je mojster bival v otroštvu in kjer s soprogo preživljata poletja, na slovesnosti ob imenovanju za častnega občana mesta Ptuj, največ posnetkov pa je nastalo med Kerblerjevim fotografiranjem ptujskih dvorišč. Med letoma 2004 in 2008 je namreč nastala serija fotografij, ki jo je Kerbler predstavil ob svojem življenjskem jubileju na razstavi v Knjižnici Ivana Potrča na Ptujju. Ob Kerblerjevih Dvoriščih se je vzporedno sestavila Čatrova serija podob, ki je hommage mojstru in hkrati dragocen dokument o nastajanju Dvorišč. Pogosto se na Kerblerjevih črno-belih in na Čatrovih barvnih posnetkih prikazujejo povsem enaki motivi, a sta razpoloženje in sporočilo njunih kompozicij povsem različna. Čater se je starejšemu kolegu znal približati nadvse tenkočutno; v portretu išče značilnosti Kerblerjeve figure, a sledi tudi njegovim znanim fotografijam. Tako izstopa črno-beli portret Stojana Kerblerja (2005), ki se je s kozarcem vina v roki postavil pred lastno fotografijo očeta pri žganjekuhi (Žganjekuha, 1960). Portret očeta Simona Kerblerja visi na steni v kleti Kerblerjeve hiše na Ptujski Gori, prav tam, kjer je oče posedal med kuhanjem žganja. Kerbler se je zazrl naravnost v objektiv Čatrovega fotoaparata, Čater je izostril njegov obraz in bleščavo brušenega kozarca s plemenito vsebino, fotografija Kerblerjevega očeta pa je pomaknjena v ozadje in nekoliko zamegljena v drugi časovni plasti.

Herman Čater je največjo pozornost javnosti vzbudil s serijo fotografij, ki jih je posnel na domu ostarelega in zdaj že pokojnega moža v hribovitih krajih v osrčju Slovenije in jih naslovil Pozabljen (2008). Na enem od svojih kolesarskih potepanj je zašel do napol podrte in v strmino postavljene lesene kočice, kamor vodi le kolovoz. Osamljeni možakar se je razveselil fotografovega obiska, spoprijateljila sta se in dovolil mu je fotografirati. Serija nas seznanja s hišo in življenjem njenega nenavadnega prebivalca. Posnetki zunanjsčine revščino doma zagrinjajo v romantično



Pozabljen



Pozabljen



Pozabljen

razpoloženje razcvetele pomladi, notranjost pa prikaže drugačno podobo. Fotografija sistematično našteva skopo notranjo opremo: štedilnik, iz katerega seva rdeča svetloba ognja, Križanega na steni in še enega nekoliko manjšega na mizi, poročno fotografijo in še eno, ki prikazuje mlado ženo, lončeno peč v kotu, razmetano posteljo, počene lonce, zavržene steklenice ... Možakarja so zaznamovali beda in osamljenost, bolezni, pomanjkanje, cigarete in tudi pijača.

Starčeve podobe gledalcev ne morejo pustiti ravnodušnih. Občutki krivde in sočutja so prvi odzivi, ki pa ob skrbnem ogledovanju ne prevladajo. Čater je tovrstno branje presešel s pretanjeno rabo svetlobe in ponudil več plasti razumevanja svojih podob. V raztrgano kočo zunanja luč vdira skozi majhna okna, Čater pa je zmožil ujeti njene magične odseve ob robovih predmetov, na grebenih razpokanega ometa, v odbleskih okrušenih kozarcev in krožnikov, na obrazu svojega prijatelja pa je zabeležil soj iz razbeljene peči in sončne žarke, ki prodirajo skozi razmaknjene deske gospodarske lope. Kompozicije, na katerih je starec prikazan v molitvi, zatopljen v prebiranje rožnega venca ali zadržan v razpelo, zajema naravnost mistično razpoloženje. V religiozno misel vodi več motivov, med njimi tudi prizor, ko starec reže hlebec kruha, ali portret z ovcama v hlevu. Nekaj fotografij je nastalo tudi po starčevi smrti (januarja 2009). Sin se je lotil čiščenja, zato se prostor prikazuje v urejeni kompoziciji s simetrično naravnano perspektivo, ni pa povsem izgubil značaja, ki mu ga je nadel pokojnik. Na steni še vedno visijo poročna fotografija, nabožne sličice in razpelo, Čater pa je posnel tudi nekaj tihožitij s predmeti iz osebne zapuščine umrlega: tu so pepelnik z ogorki, zamazana očala, emajliran lonček, glinaste posode.

Čatrova serija fotografij z naslovom Pozabljen je sociološka študija, a tudi fotografov razmislek o življenjskih vrednotah. Fotografije so deloma črno-bele in deloma barvne. Barvni posnetki se odmikajo od pričakovane barvne skale, odtenki prehajajo v komaj verjetne, včasih tudi fluorescentne tone in poudarjajo nadrealnost situacije. Primerjave s sorodnimi serijami v slovenski fotografiji so možne, še najbližji se zdijo Kerblerjevi Haložani. Podobno kot pri Kerblerjevi pripovedi o življenju, ki ga danes skorajda ni več, se je potrebno tudi pri ogledovanju Čatrove serije izogibati skušnjavam, ki vodijo v senzacionalnost. Šele ko vsebino fotografij dojamemo na splošno človeški ravni in ko zaznamo njihove formalne vrednosti, se nam razprejo v vsej svoji sporočilnosti, ki tragično usodo pozabljenega starca postavlja v jedro izpraševanja o smislu bivanja.

Marjeta Ciglencečki



Pozabljen